

ТӨМӨР ЗАМЫН ӨРТӨӨ, ЗӨРЛӨГҮҮДЭД ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГА
ХЭВ ЖУРАМ САХИУЛАХ ЗАРИМ АРГА ЗАМ
SOME WAYS TO RAISE THE POLICE ORDER AT RAILWAY
STATIONS AND CONFLICTS

“Ухаалаг мэргэн хуульч гэмт хэрэг гарсны төлөө арга буюу шийтгэх бус гэмт хэрэг гарахаас урьдчилан сэргийлэхэд анхаарах ёстой” Ж.Монтескье

Магистрант Б.Бямбасүрэн
ТЗЦГ-ын чиглэлийн ахлах ажилтан,
цагдаагийн хошууч
B.Byambasuren
Senior Officer of the General
Administration, police major

Товчлол: Төмөр зам дахь Цагдаагийн газар нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах үндсэн чиг үүрэгтэйгээс гадна улсын хэмжээний төмөр замын хэвийн үйл ажиллагааг хамгаалах, галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй байдалд хяналт тавих үйл ажиллагааг явуулж байна.

Энэхүү өгүүлэлд төмөр замаар ачаа тээвэр, зорчигч тээвэрлэх үйл ажиллагаа эрчимжсэн нь төмөр замын өртөө, зөрлөгүүдэд нийтийн хэв журам хамгаалах үйл ажиллагааны өнөөгийн байдал, тулгарч байгаа хүндрэл бэрхшээл, шийдвэрлэх арга замын талаар товч авч үзсэн болно.

Abstract: In addition to its primary role in combating crime and maintaining public order, the Railway Police is responsible for maintaining the normal operation of the national railways and monitoring train safety.

This article provides a brief overview of the current state of public order protection at railway stations and crossings, and the challenges and solutions to intensify freight and passenger transportation by rail.

Түлхүүр үг: төмөр зам, нийтийн хэв журам хамгаалах

Keywords: railway, public order

Удиртгал. Манай эх орны төмөр замын түүхийн хуудас 1938 оноос эхлэх бөгөөд анх Улаанбаатар-Налайх чиглэлд нарийн төмөр зам тавигдаж, уурын галт тэргээр нүүрс тээвэрлэж эхэлсэн нь өдгөө 1520 мм өргөн цариг бүхий төмөр замтай, гол замын урт урд хилээс хойд хил хүртэл 1111км, дэлгэмэл уртаараа 1815км Ази, Европыг холбосон төмөр замын хамгийн дөт гүүр болж, Монгол Улсын импорт, экспортын ачаа тээврийн 70 гаруй хувийг дангаараа гүйцэтгэдэг ложистикийн чухал ач холбогдолтой салбар болтлоо хөгжсөн байна.

Монгол Улс 2022 оны 02 дугаар сарын 14-ний өдөр улс оронд хэрэгжиж байсан цар тахлын эсрэг хариу арга хэмжээ авах бүх журмыг цуцалж, агаарын болон төмөр замын хилээ нээсэн нь зорчигч, ачаа тээврийн хөдөлгөөн эрс нэмэгдэж эхэлсэн төдийгүй үүнийг дагаад төмөр замын харьяалах нутаг дэвсгэрт гарах зөрчил өсөх хандлагатай байгаа нь

төрөл бүрийн судалгаа, тоон мэдээллээр нотлогдож байхад тухайн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэв журам сахиулах асуудлыг судалж, алба хаагчдын ажлын ачааллыг тэнцвэржүүлэх, тулгамдаж буй асуудлыг судалж, нийтийн хэв журам сахиулах, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх нь тулгамдсан асуудал болж байна.

Төмөр замын дагуу харьяалах нутаг дэвсгэрт нийтийн хэв журам хамгаалах үйл ажиллагаатай холбоотой эрдэмтэн, судлаачдын бүтээлүүдийг судлан үзэхэд түүхийн талаас нь “Төмөр зам дахь Цагдаагийн хэлтсийн түүхэн товчоо” 2016 он, “Монгол Улсын Цагдаагийн байгууллагын түүх” 1,2,3 боть 2021 он зэрэг бүтээлүүдэд төмөр замын хариуцсан нутаг дэвсгэрт үйлдэгдэх гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, илрүүлэх, галт тэрэгний хөдөлгөөн болон иргэдийн аюулгүй байдлыг хэрхэн хангаж ирсэн талаар дурдагдсан байна. Харин төмөр замын тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал болон техник ашиглалтын журам зөрчих гэмт хэргийн эрүүгийн эрх зүйн шинж талаас Академич С.Нарангэрэл, гавъяат хуульч, доктор /Sc.D/, профессор Г.Совд, С.Жанцан, Б.Содовсүрэн, доктор /Ph.D/, профессор Г.Гантөмөр нарын эрүүгийн эрх зүйн сурах бичгүүд, эрүүгийн хуулийн онолын тайлбар, судалгаа, эрдэм шинжилгээний дагнасан бүтээл байдаг бол эрүүгийн процесс, аргазүйн талаас нь доктор /Sc.D/, профессор Ж.Болдбаатар, доктор /Ph.D/, профессор Б.Бат-Эрдэнэ, Ж.Бямбаа, Д.Зүмбрэллхам, Ж.Хурцгэрэл, Б.Болдбаатар, Т.Оюунчимэг, Б.Батзориг нарын бүтээл, эрдэм шинжилгээний нийтлэл, гарын авлагуудад тодорхой саналыг дэвшүүлэн тавьсан байдаг боловч, төмөр замын дагуу өртөө, зөрлөгүүдэд нийтийн хэв журам хамгаалах үйл ажиллагаа, тулгамдаж буй асуудал талаас дагнасан бүтээл одоогоор байхгүй байна.

1. Нийтийн хэв журам хамгаалах үйл ажиллагааны ойлголт

Нийгмийн дэг журам, хууль сахиулах явдал бол хүмүүс хоорондын харилцааг зохицуулах асуудал бөгөөд түүнийг хэрэгжүүлэхэд нийгмийн нийтлэг эрх ашгийг хамгаалсан эрх зүйн хэм хэмжээнд тулгуурлан өөрийн улс орны үндэстний ахуй соёл, зан заншлын онцлогийг харгалзан түүхийн хөгжлийн бүхий л явцад төрийн бүтцийн салшгүй нэг хэсэг болж, тэр дундаа хүн ам төвлөрөн суурьшсан тэр хэрээр нийгмийн олон талт харилцаа идэвхтэй өрнөсөн хот суурин газруудад нэн шаардлагатай болсонтой шууд холбогдоно. Үүний нэг болох төв суурин газрын төмөр зам, түүнд харьяалагдах нутаг дэвсгэр, өртөө, зөрлөгүүдэд нийгмийн хэв журам сахиулах нь хүн, ачаа тээврийн урсгал хөдөлгөөнд учрах саадыг арилгахад чухал үр дүн өгсөн. Цагдаагийн албаны тухай хуулиас харахад цагдаагийн байгууллага нь нийтийн хэв журам сахиулах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах үндсэн үүрэгтэй байгууллага юм.

1993 оны Цагдаагийн байгууллагын тухай хуулиар тодорхойлж байсан “нийгмийн хэв журам” 2017 оны Цагдаагийн албаны тухай хуулиар тодорхойлсон “нийтийн хэв журам”¹ нь хоорондоо ялгаатай, эсвэл харилцан хамааралтай эсэхийг салгаж ойлгох нь чухал юм.

Хууль зүйн шинжлэх ухааны доктор Ж.Долгорсүрэн 2004 оны “Монгол улсын цагдаагийн эрх зүй” номондоо нийгмийн хэв журам, нийтийн аюулгүй байдал² гэсэн тодорхойлолтыг өгсөн нь 2017 онд батлагдсан “Цагдаагийн албаны тухай хууль”-ийн 11-р зүйлд заасан “нийтийн хэв журам хамгаалах”, 12-р зүйлд “Олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах” гэсэн чиг үүргүүдтэй дүйцүүлэн ойлгож болохоор байна.

¹ Төрийн мэдээлэл. 2017. №8. Цагдаагийн албаны тухай хууль

² Ж.Долгорсүрэн, Д.Булган Монгол Улсын Цагдаагийн эрх зүйн хүрээ УБ 2014 он

Нийгмийн хэв журам гэдэг ойлголтыг өргөн болон явцуу гэсэн хоёр утгаар тодорхойлоход явцуу утгаар нь авч үзвэл олон нийтийн хэв журмыг зөвхөн олон нийтийн газар хүмүүсийн хоорондоо харилцах явцад бүрэлдэн тогтсон нийгмийн харилцааны нэг хэсэг тогтолцоо гэж авч үзжээ. Нийгмийн хэв журам нь хүний ухамсарт амьдралын үр дүнд болох өргөн хүрээтэй ойлголт юм. Нийгмийн хэв журам нь нийгэм, төрийн тогтолцоонд баталгаажин нийгмийн харилцааг социал хэм хэмжээгээр хэлбэржүүлэн бүрэлдүүлж тогтоосон нийгмийн учир шалтгаан үндэс бүхий социал эрх зүйн ухагдахуун юм гэж ойлгож болох юм.

Нийгмийн хэв журмын талаар хууль зүйн шинжлэх ухааны доктор, профессор Г.Совд “нийгмийн хэв журам гэж хүн амын аж төрөн амьдрах, ажил хөдөлмөр эрхлэх, ёс заншил, бүх нийтээр хүлээн зөвшөөрч хэвшсэн буюу хуулиар тогтоосон нийгмийн хэм хэмжээний нийлбэр цогц”³ гэж нийгмийн харилцааны шинжээр нь тодорхойлжээ.

ОХУ-ын судлаач А.С.Прудникова “нийгмийн хэв журам сахиулах, нийгмийн аюулгүй байдлыг хангах нь гэмт хэрэг, зөрчилд хяналт тавих үйл ажиллагаагаар бүрэн шийдвэрлэгдэн, гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, таслан зогсоох ажил болно”⁴ гэж дүгнэсэн.

Хууль зүйн шинжлэх ухааны доктор, профессор Ж.Долгорсүрэн, доктор Д.Булган нар “Нийгмийн хэв журам гэдэг нь өргөн утгаараа хүмүүсийн хоорондоо харилцах явцад хүн амын амгалан тайван байдал иргэдийн ая тухтай амрах, хөдөлмөрлөх бололцоог хангах нийтийн захиргаа төрийн ба төрийн бус байгууллагын хэвийн ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэх зорилготой иргэний нийгмийн хэрэгцээг шаардлагатай нөхцөлдөн гарсан Монголын ард түмний эрх ашигт нийцэх зан заншил уламжлал, ёс суртахуун эрх зүйн хэм хэмжээгээр зохицуулагдаж буй харилцааны бүхэллэг тогтолцоо мөн”⁵ гэж тодорхойлсон.

Олон улсын хэллэгт public order буюу нийтийн хэв журмыг тайлбарлахдаа “нийтийн орон зай дахь иргэдийн тайван, эмх цэгцтэй зан байдал” буюу үндсэндээ эмх замбараагүй байдал байхгүй байхыг хэлнэ гэж тодорхойлжээ. Энэ нь хүмүүс мэдрэмжтэй, зохистой харьцаа, бусдад хүндэтгэлтэй хандах явдал юм.⁶

Харин үүнийг зөрчсөн үйлдлийг гадаадын улс оронд янз янзаар буюу нийгмийн хэв журмын зөрчил, нийгмийн тогтсон хэм хэмжээний эсрэг үйлдэл, олон нийтийн эсрэг үйлдэл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг үйлдэл гэх зэргээр нэрлэдэг байна.⁷

Ийнхүү улс оронд янз янзаар тайлбарлах боловч ерөнхийд нь авч үзвэл эрх зүй, ёс зүй, ёс суртахуун болон соёлын хэм хэмжээнд нийцэхгүй үйл явдал буюу тухайн нийгэмд, тухайн цаг үед тогтсон хэм хэмжээнээс гажууд аливаа үйлдлийг хэлнэ гэж тодорхойлж болох юм.

Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 3-р зүйлд “нийтийн хэв журам хамгаалах” гэж гудамж, талбай, олон нийтийн бусад газарт хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны хэм хэмжээний актаар тогтоосон дүрэм, журмыг сахиулах үйл ажиллагааг, Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны журмын 500.3-т “нийгмийн амгалан тайван байдал, хүний халдашгүй, чөлөөтэй байх эрх, эд хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдал, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг хангаж буй нийгэмд тогтсон хүмүүсийн

³ Г.Совд Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн нэр томъёо УБ 1993 он

⁴ Прудников А.С. Безопасность личности и ее соотношение с другими правовыми категориями // закон и право № 3. 1999.

⁵ Ж.Долгорсүрэн, Д.Булган Монгол Улсын Цагдаагийн эрх зүйн курс УБ 2014 он 35-р хуудас

⁶ <http://www.open.ac.uk/arts/history-from-police-archives/Met6Kt/publicOrder/polintro.html>

⁷ Олон улсын нэршил нь antisocial behaviour, антисоциальное поведение, anti-social behavior order, О защите общественной морали, anti-social behavior act 2003, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/38/data.pdf>

хоорондын харилцааны болон аж төрөх ёсны хэм хэмжээг” ойлгоно гэж тус тус тодорхойлжээ.

Харин захиргааны эрх зүй, цагдаагийн эрх зүйн тэргүүлэх судлаачид “нийтийн хэв журам” нь “нийгмийн хэв журам”-ын нэгэн хэсэг буюу өөр хоорондоо харилцан хамаарал бүхий, түүнээс улбаалан гарах, цагдаагийн албаны тухай хуулиар хамгаалагдан зохицуулагдах харилцаа бөгөөд олон нийтийн хэв журам буюу дээр дурдсан явцуу утгатай дүйцүүлэн ойлгож болохоор байна гэж үзэж байна.

Нийтийн хэв журмын мөн чанарыг бүрэн илэрхийлэхийн тулд арга зүйн хувьд түүний дотоод бүтцийг тодруулан үзэх нь зүйтэй юм. Өөрөөр хэлбэл нийтийн хэв журмын агуулга, зорилго, зохицуулах хэрэгсэл, хэрэгжих баталгаа нь бүтцийн бүрэлдүүлбэр, мөн чанарын илэрхийлэл юм. Мөн “нийгмийн дэг журам”, “нийгмийн хэв журам”, “нийтийн хэв журам” гэсэн ойлголт өөр хоорондоо олон талаар ижил боловч түүний ялгааг бас анхааран үзэх нь чухал.⁸

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 11 дүгээр зүйлд “...нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн” гэж заасан бол 38 дугаар зүйлд “... нийгмийн хэв журмыг бэхжүүлэх”⁹ нь Монгол улсын засгийн газрын нийтлэг чиг үүрэг, хэрэгжүүлэх бүрэн эрх болох талаар заажээ.

Эдгээрээс үзэхэд хэрэгжүүлэх субъект нь ялгаатай төдийгүй, нийгмийн дэг журам нь өргөн агуулгатай, харин нийтийн хэв журам нь түүний доторх бүрэлдэхүүн, тэгвэл нийтийн хэв журам нь нийгмийн хэв журмын төрөл, хэсэг мэт ойлгогдохоор ажиглагдана. Өөрөөр хэлбэл нийгмийн хэв журам нь нийтийн хэв журмаас өргөн хүрээтэй ойлголт юм.

Харин нийгмийн хэв журам нь зөвхөн эрх зүйн төдийгүй, зан заншил, уламжлалын болон ёс суртахууны хэм хэмжээгээр зохицуулагддаг социал, эрх зүйн өргөн хүрээтэй ойлголт юм. Тиймээс эрх зүйн хэм хэмжээгээр зохицуулагдаж буй нийгмийн харилцаа, түүний төрөл хэсэг буюу явцуу утгаар илэрхийлэгдэх нийтийн хэв журам нь эрх зүйн дэг журмын хүрээг тэлж, тэдгээр нь хоорондоо ихээхэн хэмжээгээр давхцана.

Эрх зүйн дэг журам нь нийгмийн хэв журмын гол хэсгийг бүрэлдүүлж, эрх зүйн хэм хэмжээгээр хамгаалагдсан нийтлэг бүхий л харилцаа хамаарах бөгөөд зөрчигдсөн тохиолдолд эрх зүйн албадлагаар хамгаалагддаг бол нийтийн хэв журам нь тодорхой нэг харилцааг цагдаагийн байгууллагаас хууль сахиулахаар тогтоосон байна.

Төмөр замын өртөө, зөрлөгүүдэд цагдаагийн байгууллагын хэв журам хамгаалах үйл ажиллагаа

Төмөр замын Цагдаагийн газар нь БНМАУ-ын Дотоод явдлын сайдын 1950 оны хоёрдугаар сарын 02-ны өдрийн 91 тоот тушаалаар “Төмөр замын цагдан сэргийлэх пункт, нэртэйгээр байгуулагдсан түүхтэй. Тухайн үеийн сэргийлэх байгууллагын багахан нэгж 70 жилийн хугацаанд олон улсын цагдаагийн байгууллагын жишигт хүрэхүйц “Цагдаагийн газар” болсон.

Төмөр зам дахь Цагдаагийн газар нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах үндсэн чиг үүрэгтэйгээс гадна улсын хэмжээний төмөр замын хэвийн үйл ажиллагааг хамгаалах, галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй байдалд хяналт тавих, Монгол-Оросын хамтарсан нийгэмлэгийн өмч хөрөнгийг халдлагаас хамгаалах үүрэгтэй ажилладаг.

Монгол-Оросын хувь нийлүүлсэн нийгэмлэг УБТЗ-ын дарга, Цагдаагийн Ерөнхий газрын дарга нар Цагдаагийн албаны тухай хууль, Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Монгол Улсын Иргэний хуулийн 476 дугаар зүйл, Монгол Улсын

⁸ Ж.Долгорсүрэн . Монгол улсын цагдаагийн эрх зүй . УБ ,2004, 36-40 дэх хуудас

⁹ Төрийн мэдээлэл. 1992. №1. Монгол Улсын Үндсэн хууль

Засгийн газрын 2017 оны есдүгээр сарын 26-ны өдрийн 281 дүгээр тогтоолыг тус тус үндэслэн харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр “Хамтран ажиллах гэрээ, санамж бичиг”-ийг байгуулан ажиллаж байна.

Гэрээгээр Төмөр зам дахь цагдаагийн газар нь улсын хойд хилээс урд хил хүртэл төмөр зам дагуу 1115 км-т нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлж, таслан зогсоох, илрүүлэх чиг үүрэгтэйгээр Улаанбаатар хотод болон 13 өртөө, зангилаанд алба хаагчид ажил үүрэг гүйцэтгэж байна.

Төмөр замын объект, төмөр замын гарам, төмөр замын аюултай бүс, төмөр замын аюулгүйн г.м. нэр томъёоны ойлголтыг 2007 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдрийн “Төмөр замын тээврийн тухай” хуулинд тусгаж хуульчилсан ба төмөр замын зурвас газар, объект, өртөө, буудалд нийгмийн хэв журам сахиулах зохион байгуулахаар мөн адил тусгасан байна.

Схем №1.Төмөр замын харьяалах нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн зөрчил

Галт тэрэгний хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, төмөр замын харьяалах нутаг дэвсгэрт нийтийн хэв журмыг сахиулах зорилгоор Төмөр зам дахь цагдаагийн газраас 13 өртөөнд 56 цагдаагийн алба хаагч нийтийн хэв журам сахиулах үүрэг гүйцэтгэж байгаа боловч 2017 онд 18,167 зөрчил, 2018 онд 29,555, 2019 онд 37,477, 2020 онд 31,189 зөрчил бүртгэгдэж 26,8% өссөн статистик үзүүлэлттэй байна.

Дэлхий нийтэд тархсан ковид-19 вирусийн цар тахлын улмаас төмөр замын зорчигч, ачаа тээвэр эрс багасч 2021 онд 16,419 зөрчил бүтгэсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 47,4% буурсан байна.

Төмөр зам дахь Цагдаагийн газар нь 2021 онд иргэн, хуулийн итгээд, албан тушаалтнаас 458 гомдол, мэдээлэл хүлээн авч шалгаснаас 169 буюу 36.9% нь гэмт хэргийн шинжтэй, 289 буюу 63.1% нь зөрчлийн шинжтэй гомдол мэдээлэл байна.

Сүүлийн 7 жилийн эхний 12 сарын дунджаар 79 гэмт хэрэг, сард 6-7 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн.

Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг газраар /өртөө, зангилаа/

№	Өртөө	2020.XII 53	2021.XII 49	Өсөлт, бууралт	
				Тоо	Хувь
1	Сүхбаатар өртөө	-	2	+2	2 дах
2	Дархан өртөө	2	4	+2	100
3	Салхит өртөө	-	-	-	-

4	Түнхэл өртөө	-	-	-	-
5	Эрдэнэт өртөө	-	-	-	-
6	Баруунхараа өртөө	-	-	-	-
7	Зүүнхараа өртөө	-	-	-	-
8	Мандал өртөө	4	3	-1	-25
9	Төв аймаг	5	3	-2	-40
10	Улаанбаатар хот	29	28	-1	-3.5
11	Чойр өртөө	1	2	+1	100
12	Олон-овоо өртөө	-	-	-	-
13	Айраг өртөө	2	-	-2	-2 дах
14	Сайншанд өртөө	6	1	-5	-83.3
15	Замын-Үүд өртөө	4	6	+2	+50

Мөн төмөр замын өртөө зөрлөгүүдэд ажиллаж байгаа камерын хяналтын талаар үүрэг гүйцэтгэж байгаа 22 алба хаагчаас судалгаа авахад дараах статистик харагдаж байна.

2022 оны эхний зургаан сард иргэн, хуулийн этгээд, албан тушаалтнаас 132 гомдол, мэдээлэл хүлээн авч шалгаснаас 23 буюу 17.4 хувь нь гэмт хэргийн шинжтэй, 109 буюу 82.6 хувь нь зөрчлийн шинжтэй гомдол мэдээлэл байлаа. Нийт долоон гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 75 хувиар буурсан байна.

Гэмт хэргийн илрүүлэлт, шийдвэрлэлт 100 хувьтай байна. Дээрх статистикийг харахад төмөр замын өртөө зөрлөгүүдэд нийтийн хэв жухам хамгаалах үйл ажиллагаа хүн хүч, техник технологийн хувьд шинэчлэх зайлшгүй тулгамдсан асуудал болж байгаа нь тодорхой харагдаж байна. Иймд төмөр замын өртөө зөрлөгүүдэд нийтийн хэв жухам хамгаалах үйл ажиллагааг "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой уялдуулах шаардлагтай гэж харж байна. Тухайлбал уг хөгжлийг бодлогод төмөр замын талаар:

- Стратегийн орд газруудыг хилийн боомттой холбосон төмөр замуудыг барьж, уул уурхайн бүтээгдэхүүн экспортлох нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.
- Олон улсын болон бүсийн тээвэр логиستيкийн нэгдсэн сүлжээг үе шаттайгаар байгуулж, хөрш орнуудын сүлжээтэй холбогдсон байна.
- Нийслэл орон нутгийг холбосон төмөр замын дэд бүтцийг хөгжүүлэхээр тус тус тусгасан байна.

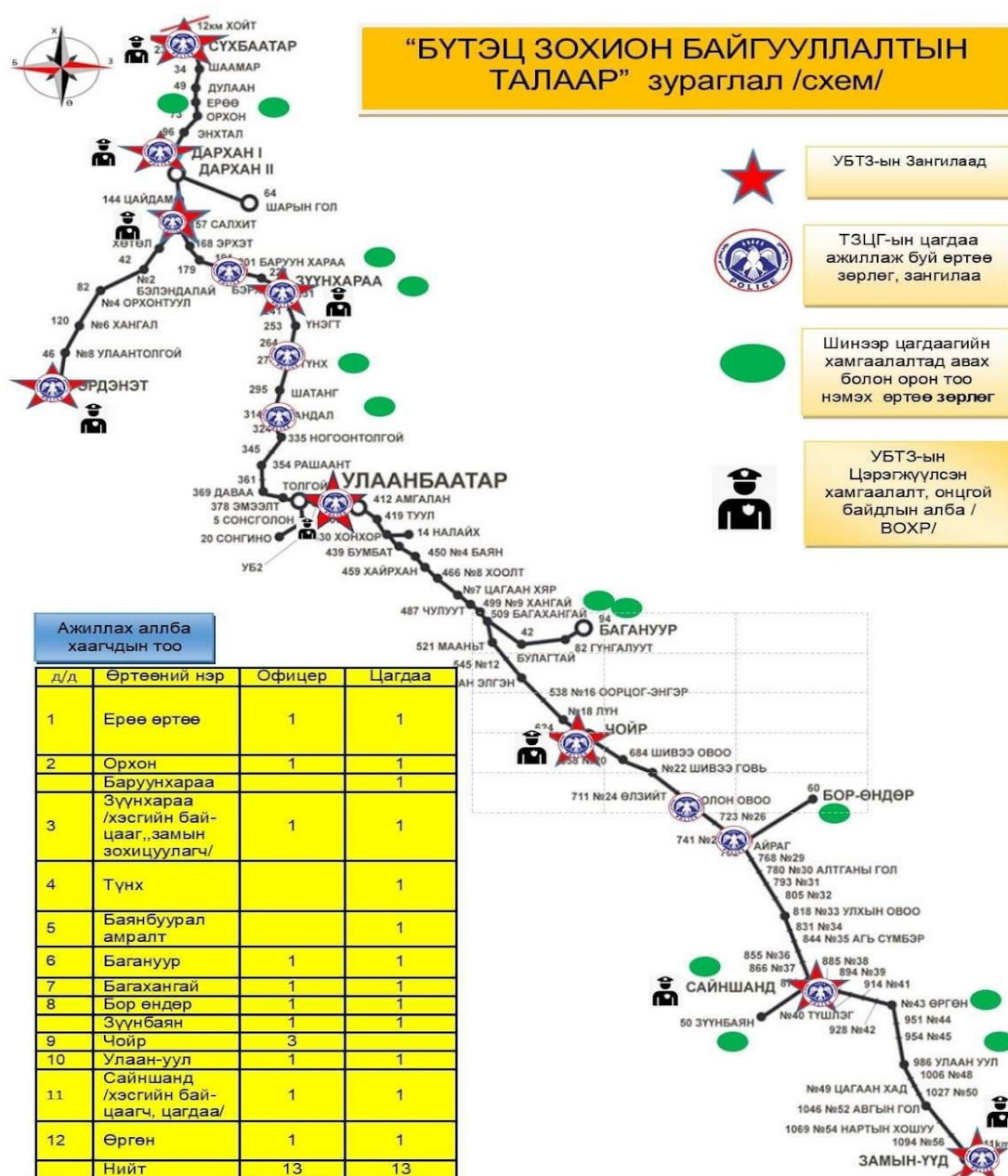
Мөн уг хөтөлбөрт хууль сахиулах байгууллагын хөгжлийг дараах байдлаар тусгасан байна. Тухайлбал:

- Салбарын хөгжил, удирдлагын тогтолцоог бэхжүүлж, байгууллагуудын барилга, байгууламж, дэд бүтцийг системтэйгээр шинэчилнэ.
- Хууль сахиулах салбарын бүтээн байгуулалтыг дэмжиж иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээний найдвартай, шуурхай байдлыг бэхжүүлэх үе.

Ийнхүү төмөр замын өртөө зөрлөгүүдэд нийтийн хэв жухам хамгаалах үйл ажиллагааны тулгамдсан асуудал, бодлогын баримт бичигт тусгагдсан байдал зэргээс үзэхэд техник технологийн эрс шинэчлэл хийх, алба хаагчийн орон тоог нэмэх шаардлага тулгарч байна.

Төмөр замын 12 өтрөө зөрлөгт 13 офицер, 13 цагдаагийн орон тоог нэмэх зүй ёсны шаардлага тавигдаж байна. Дараах схем зургаар одоо үүрэг гүйцэтгэж байгаа алба хаагчид болон нэмэгдэж хамгаалатад авах өртөө зөрлөгүүд, алба хаагчдын орон тооны байдлыг харуулав.

Схем №2

Дүгнэлт. Судалгааны ажлын хүрээнд дараах дүгнэлтийг хийж байна. Төмөр замын томоохон өртөө, зангилаадад байгаа хяналтын камерууд шаардлага хангахгүй, зарим өртөөдөд бүр байхгүй байгаа нь нийтийн хэв журам сахиулах үйл ажиллагаанд тулгарч байгаа хүндрэл бэрхшээлийн нэг болжээ.

Түүнчлэн Зүүнбаян, Багахангай, Багануур гэх мэт томоохон өртөө, зангилаа, бусад зөрлөгүүдэд өнөөг хүртэл цагдаагийн алба хаагч байхгүй байгаа бөгөөд ажиллуулахад шаардлагатай төсөв санхүүг шийдээгүй байгаа нь тулгамдсан асуудлын нэг болжээ. Тиймээс Төмөр замын цагдаагийн газрын судалгаагаар гаргаж ирсэн 26 алба хаагчийн орон тоог яаралтай нэмэх шаардлагатай болсон байна.

Мөн Төмөр замын цагдаагийн газраас “Гармын мэдлэг дээшлүүлэх олон улсын өдөр”-ийг УБТЗ-тай хамтран жил бүр зохион байгуулж байгаа ч төмөр замын гармын аюулгүй байдал, аюултай бүсийн дэглэмийн ойлголтыг мэдээллийн бүх сувгаар хүргэж байх ажил учир дутагдалтай байна.

Төмөр замын цагдаагийн газар “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой уялдуулан шинээр баригдсан төмөр замын өртөө, зөрлөгүүдэд алба хаагчийн орон тоо, ажлын байр, техник, тусгай хэрэгслийн талаар судалгааг гаргаж төлөвлөх гэх мэт олон ажил, арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлага бий болжээ.

Санал. Дээрхи дүгнэлтийг үндэслэн дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1. УБТЗ-ын захиргаатай хамтран төмөр замын томоохон өртөө, зангилаадад байгаа шаардлага хангахгүй хяналтын камеруудыг шинэчлэх, камер байхгүй байгаа зарим өртөөдөд шинээр суурилуулах ажлыг зохион байгуулж хэрэгжүүлэх;

2. Төмөр замын цагдаагийн нэгж байхгүй Зүүнбаян, Багахангай, Багануур гэх мэт томоохон өртөө, зангилаа болон бусад зөрлөгүүдэд шаардлагатай орон тоог нэн даруй шийдвэрлэж, дээрхи өртөө зөрлөгүүдэд хэв журам сахиулах ажиллагааны хэвийн байдлыг хангах;

3. Замын ангиудтай хамтран төмөр зам дагуу нутагладаг мал бүхий айл айлуудтай “Төмөр замын аюултай бүсийн дэглэм”-ийн сургалт, сурталчилгааны ажлыг тогтмол зохион байгуулах;

4. Төмөр замын бүсэд малаа бэлчээхгүй байх, бэлчээсэн тохиолдолд хариуцлага тооцох холбогдох хуулийн заалтыг тайлбарлан мэдэгдэх хуудас өгч, гарч болзошгүй гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг тогтмолжуулах.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

Монгол Улсын хууль

1. Монгол улсын Үндсэн хууль, 1992 он
2. Цагдаагийн албаны тухай хууль, 2017 он

Ном, сурах бичиг.

1. Ж.Долгорсүрэн, Д.Булган Монгол Улсын Цагдаагийн эрх зүйн хүрс УБ 2014 он
2. Г.Совд Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн нэр томъёо УБ 1993 он
3. Ж.Долгорсүрэн . Монгол улсын цагдаагийн эрх зүй . УБ ,2004

Бусад эх сурвалж:

1. Төрийн мэдээлэл. 1992. №1.
2. Төрийн мэдээлэл. 2017. №8.
3. Закон и право № 3. 1999

Цахим эх сурвалж:

4. <http://www.open.ac.uk>
5. www.legislation.gov.uk
6. [/history-from-police-archives/Met6Kt/publicOrder/polIntro.html](http://history-from-police-archives/Met6Kt/publicOrder/polIntro.html)